

Primele constatări ale Misiunii de Observare Promo-LEX cu referință la Referendumul local din mun. Chișinău și alegerile locale noi din date de 19 noiembrie 2017

Astăzi, 2 noiembrie, Asociația Promo-LEX a publicat [primul raport de monitorizare a referendumului local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău și a Alegerilor locale noi din 19 noiembrie 2017](#). Perioada de monitorizare: 4 octombrie – 1 noiembrie 2017.

Cu referire la Referendumul local privind revocarea primarului general al mun. Chișinău, o primă constatare a Misiunii de Observare Promo-LEX ține de existența unui cadru legal insuficient dezvoltat. Deși Codul Electoral conține un capitol aparte cu privire la referendumul local, Promo-LEX notează existența unor lacune precum: reglementarea insuficientă a statutului participantului la referendum; abordarea restrictivă privind categoriile de participanți la referendum; interpretabilitatea conceptului de campanie electorală în contextul referendumului; participarea militarilor în termen, a alegătorilor care dețin concomitent și viză de domiciliu și reședință etc.

Consiliul electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău (CECEM) a înregistrat 2 participanți pentru referendumul local din 19 noiembrie 2017 – Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) și Partidul Liberal

(PL). Totodată, în lumina lacunelor expuse mai sus, Promo-LEX constată că, CECEM a respins solicitarea lui Dorin Chirtoacă de a fi înregistrat ca participant la referendumul local, fiind invocate următoarele motive: încălcarea de către solicitant a prevederilor art. 41 din Codul Electoral (depunerea dosarului de înregistrare personal de către candidat) și necorespunderea cu prevederile hotărârii CEC nr. 1145 din 3 octombrie 2017 (lipsa persoanelor fizice în lista potențialilor participanți la referendumul local).

În ceea ce privește campania electorală, conform observatorilor Promo-LEX, în perioada monitorizată au fost organizate cel puțin 58 de activități de agitație (50 – PSRM, 8 – PL). Cele mai utilizate instrumente de promovare sunt întâlnirile cu alegătorii – 29 de cazuri, utilizarea publicității stradale/promoționale/on-line în activitatea de agitație – 86 de cazuri (81 – PSRM, 5 – PL). De asemenea, a fost raportat un caz ce poate fi calificat drept utilizare a resurselor administrative de către un reprezentant al PSRM.

Pornind de la activitățile desfășurate de către participanții la referendum, în prima săptămână de campanie, doar PSRM a raportat venituri de 377 000 lei și cheltuieli de 374 211,77 lei, iar PL a raportat 0 (zero) lei. Pe de altă parte, observatorii Promo-LEX au remarcat că, PSRM a desfășurat activități suplimentare de agitație electorală estimate la cel puțin 404 117 lei, inclusiv 101 861 lei pentru publicitate stradală, 260 550 lei pentru publicitate promoțională, 41 706 lei pentru remunerarea voluntarilor și altele.

În același timp, cu referire la alegerile locale noi din 19 noiembrie 2017, organizate în 10 circumscripții electorale de nivelul I, Asociația Promo-LEX a constatat următoarele:

Consiliile de Circumscripție au înregistrat 29 de concurenți electorali, dintre care 4 concurenți sunt candidați independenți, iar 25 de concurenți sunt desemnați de 8 formațiuni politice, după cum urmează: PDM – 10 candidați,

PSRM – 7 candidați, PN – 2 candidați, PPRM – 2 candidați, PCRM – 1 candidat, PL – 1 candidat, PNL – 1 candidat și PPEM – 1. PDM este partidul care și-a desemnat candidați în fiecare circumscripție electorală. Cei mai mulți concurenți au fost înregistrați pentru funcția de primar al or. Sîngera (mun. Chișinău) – 6 candidați, iar cei mai puțini în c. Lăpușna (r. Hîncești) – 1 candidat.

Pentru perioada monitorizată s-a atestat un activism scăzut al concurenților electorali. Potrivit informațiilor furnizate de observatorii Promo-LEX, au fost înregistrate cel puțin 2 cazuri de agitație, în ambele fiind vorba de promovarea online a concurenților prin intermediul rețelelor de socializare (PL și PN). De asemenea, a fost raportat cel puțin un caz care poate fi calificat drept oferire de servicii în campania electorală (PL). Toate aceste situații au fost constatate în CE Sîngera.

Totodată, MO Promo-LEX a constatat diminuarea gradului de raportare financiară la CEC și CECE I. Astfel, din 12 concurenți electorali înregistrați la CEC doar 2 (PDM, PSRM) au depus rapoarte financiare pentru prima săptămână de campanie electorală (20 – 27 octombrie 2017). Doar un concurent electoral (PSRM) a declarat venituri în valoare de 3 000 lei, și respectiv – 2 739,50 lei pentru cheltuieli, celălalt concurent a raportat 0 (zero) lei. Pe de altă parte, nici un candidat independent nu a depus la CECE I rapoarte financiare sau demersuri cu privire la neefectuarea cheltuielilor.

Raportul de monitorizare nr. 1 vine și cu recomandări pentru Parlamentul Republicii Moldova, organele electorale, participanții la referendum și administrația publică locală.

Asociația Promo-LEX în cadrul Programului "Democrație, Transparență și Responsabilitate", prin componenta de educație civică și electorală organizează campania "IEȘI la VOT!" în localitățile în care se vor desfășura alegeri locale noi.

Scopul Campaniei este de a contribui la mobilizarea apolitică a alegătorilor și promovarea votului informat și conștient în rândul cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în localitățile unde au loc alegeri locale noi. Pentru primul tur de scrutin, vor fi organizate, de asemenea, dezbateri publice electorale în câteva localități ce urmează a fi selectate ulterior.

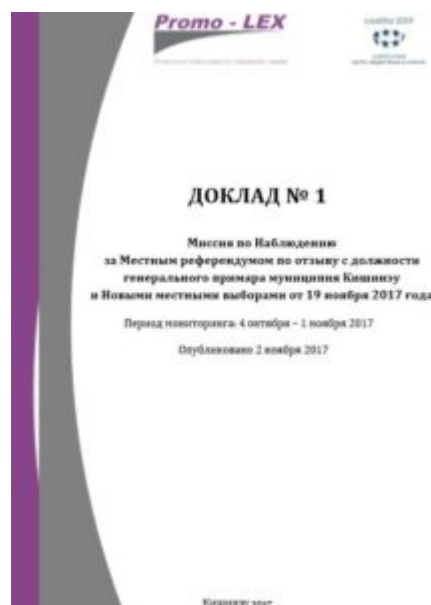
Raportul poate fi consultat [aici](#).

Misiunea de observare Promo-LEX cuprinde 5 observatori pe termen lung, care vor monitoriza procesul electoral în toate circumscripțiile electorale din Republica Moldova în perioada 4 octombrie – 19 noiembrie 2017. În ziua alegerilor, Promo-LEX va delega câte un observator pe termen scurt în fiecare secție de votare. Observatorii implicați în procesul de monitorizare semnează Codul de conduită al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu buna-credință și în mod non-partizan.

Activitatea MOA Promo-LEX și Campania "Ieși la Vot" este susținută financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în rapoartele publice Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Pentru mai multe detalii, contactați: Axenia Chirilov, Ofițer de comunicare al Misiunii de Observare a Alegerilor Promo-LEX: GSM 060168314, e-mail: axenia.chirilov@promolex.md

RAPORTUL nr. 1 – Misiunea de Observare a Referendumului local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău și a Alegerilor locale noi din 19 noiembrie 2017

Promo-LEX: În 40 la sută din secțiile de votare monitorii au constatat prezența afișajului electoral, iar fenomenul transportării organizate a alegătorilor și prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în perimetrul secțiilor de votare au predominat în ziua alegerilor locale noi din 14 mai 2017

I. REZULTATELE FINALE A NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE M0 Promo-LEX

1.1. Analiza comparativă a datelor privind numărarea voturilor furnizate de M0 Promo-LEX și Comisia Electorală Centrală

Rezultatele finale, prezentate de către M0 Promo-LEX, cu privire numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral au fost calculate în baza datelor înscrise în 14 de exemplare ale proceselor verbale privind rezultatele numărării voturilor, ale SV constituite pentru alegerile

locale noi din 14 mai 2017, înmânate observatorilor MO Promo-LEX și verificate manual de către Misiune.

Circumscripția I	Candidați câștigători	Date finale Promo-LEX	Date preliminare CEC	Diferența date Promo-LEX/date CEC
Mereni (r. Anenii Noi)	Colesnic Ludmila (PL)	55.28%	55.28%	0
Pervomaisc (r. Căușeni)	Curuci Valeri (PSRM)	52.35%	52.35%	0
Țipala (r. Ialoveni)	Castraveț Ilie (PDM)	60.58%	60.58%	0
Ulmu (r. Ialoveni)	Druceanu Veaceslav (PDM)	91.83%	91.83%	0
Racovăț (r. Soroca)	Borozan Ion (PDM)	60.67%	60.67%	0
Tvardița (r. Taraclia)	Parmacli Zahari (CI)	68.82%	68.82%	0
Hirova (r. Călărași)	Scafaru Isac (PSRM) Oaserele Valeriu (PDM)	38.69% 33.94%	Turul II	-

1.2 Corectitudinea întocmirii proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor

În cadrul efortului de monitorizare a alegerilor locale noi, MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor. În acest sens, au fost examinate 14 exemplare de procese-verbale, ce au fost înmânate observatorilor Promo-LEX de către președinții BESV.

Conform constatărilor MO Promo-LEX a alegerilor locale noi, toate procesele verbale au fost completate cu respectarea formulelor de verificare. Totuși, în opinia Promo-LEX, trebuie să fie uniformizată practica de completare a celulelor de către membrii BESV (de exemplu, utilizarea/neutilizarea zerourilor pentru a completa toate celulele).

O altă recomandare a MO Promo-LEX a alegerilor locale noi din

14 mai 2017 se referă la uniformizarea practicilor de completare a documentației electorale privind numărarea și totalizarea rezultatelor alegerilor de către BESV care au și calitatea de CECE I. Astfel, conform observatorilor Promo-LEX, în cazul BESV Racovăț 29/46 a fost completat inițial procesul-verbal privind rezultatele numărării voturilor întocmit de BESV, pe când în situația organelor electorale din Hirova, a fost completat din start procesul verbal privind totalizarea rezultatelor votării întocmit de Consiliul electoral de circumscripție 9/8.

II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR

2.1 Prezența materialelor de publicitate, afișelor, panourilor electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției): 6 SV (SV 34 Pervomaisc, Căușeni; SV 43 Bălțați, Ialoveni; SV 44 Budăi, Ialoveni; SV 28 Mereni, Anenii Noi; SV 29 Mereni, Anenii Noi; SV 17 Hirova, Călărași).

2.2 Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta sau în perimetrul de 50 de metri ai secției de votare – 7 cazuri în cel puțin următoarele secții de votare:

- **SV 34 Pervomaisc, Căușeni – 1 caz:** Nicolae Gorban, președintele raionului Căușeni (PDM) cu automobil (Toyota Auris Alba UBA 239) a venit la SV și a discutat cu observatorul PDM timp de vreo 6 minute în fața SV.

- **SV 45 Ulmu, Ialoveni – 2 cazuri.**

- a. 0 persoană neautorizată discută cu observatorul de la PDM. La observația din partea președintelui BESV cât și a reprezentantului PSRM a reacționat agresiv, a spus că are dreptul să discute, iar reprezentantului PSRM ia spus să închidă gura.

- b. Primarul interimar, însoțit de alte persoane neautorizate, se plimba și discuta în imediata apropiere a SV.

▪ **SV 46 Racovăț, Soroca – 3cazuri.**

a. 0 persoana neautorizată, prezentându-se ca deputat în Parlament al fracțiunii PSRM, s-a aflat în incinta BESV timp de vreo 10 minute și a asistat la procesul de votare. A discutat cu un reprezentant BESV, cu observatorul PSRM Fedco Oxana și a plecat. Nu au fost prezentate documente de identificare/autentificare a persoanei respective. Automobil cu nr. de înmatriculare – C SB 413, culoare sura. Ulterior, observatorul a identificat persoana ca fiind deputatul PSRM Nesterovschi Alexandr.

b. 2 persoane din conducere OT PSRM Soroca care au venit cu mașina Toyota Yaris SR BN 094 au discutat în afara SV cu vice-președintele BESV care a fost înaintat de PSRM. După 20 de minute au plecat.

c. Candidatul PDM a intrat în SV de două ori pe parcursul zilei și a discutat cu observatorii acreditați de la PDM, după care – remarcând ca este monitorizat – a părăsit SV.

▪ **SV 17 Hirova, Călărași – 1 caz.**

a. Președintele Oficiului Teritorial Călărași PSRM Ștefan Bolea (Dacia MCD albastră, numărul NAB 832) împreună cu o altă persoană (Toyota ESD 610 Albă) au parcat mașinile în raza de circa 50 de m de la SV și discută cu oamenii periodic vine și candidatul de la PSRM Scafaru Isac

2.3 Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor în perimetrul și/sau în apropierea secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor – 2 cazuri:

a. **SV 34 Pervomaisc, Căușeni:** Pe o perioadă de aproximativ 30 min circa 10 alegători după ce votau treceau pe la bar, unde nu se rețineau mult timp. În aceeași perioadă în bar se afla o persoană, care anterior

discutate cu observatorii PDM. Persoana era cu o mașină Chevrolet COE 725, culoarea Gri. În aceeași perioadă în bar sta și polițistul.

b. SV 42 Țipala, Ialoveni: În timp ce un alegător se înregistra în SIAS alegeri, acesta ia spus observatorului de la PDM: vezi să mă pui în listă.

2.4 Transportarea organizată a alegătorilor – 7 cazuri în cel puțin 3 SV:

▪ **SV 42 Țipala, Ialoveni – 4 cazuri:**

a. 0 persoană, care potrivit informațiilor obținute de observatorul Promo-LEX este reprezentant PDM, a transportat de 2 ori cu mijloace de transport diferite circa 6 persoane către SV. Conform observatorului, persoanele prezentau semne al consumului de alcool.

b. 2 microbuze și un autoturism au fost observate transportând alegători. Cu autoturismul circula ginerele concurentului de la PDM. Microbuz – nr. IL BH 281 (observat de vreo 3 ori până la ora 14). Autoturism – IL BH 012. Ambele culoare sura. Microbuz nr. înmatriculare An AP 155 – culoare alba

c. Un microbuz alb, nr. AAJ 127, până la 15.00 a fost observat ca transporta alegători de 2 ori. Microbuzul de ruta Țipala-Chișinău, cu nr. de înmatriculare – IL BH 189 – a venit organizat la SV cu 7-9 alegători.

d. Transportarea organizată a alegătorilor de către un microbuz de culoare albă, cu număr de înmatriculare IL BB 379. Pe parcursul zilei, de 2 ori a venit la SV cu 3-6 oameni.

▪ **SV 46 Ulmu, Ialoveni – 1 caz:** Persoana necunoscută asigură transportarea în mod multiplu a alegătorilor la secția de votare cu automobil nr. CPU 068.

▪ **SV 17 Hirova, Călărași – 2 cazuri:**

a. Aducerea organizată a alegătorilor cu microbuz de tip Mercedes Vito, culoare argintie, numere de înmatriculare – GBR 318. S-a adus de 3 ori câte 2-3 persoane de fiecare dată. Conform datelor obținute de observator, alegătorii se aducea în favoarea candidatului PSRM Isac Scafaru

b. Aducerea organizată a alegătorilor cu automobil de tip Seat, culoare albă, numărul CL AM 043. Conform datelor obținute de observator, alegătorii se aducea în favoarea candidatului PSRM Isac Scafaru.

2. 5 Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri – în 2 SV.

▪ **SV 42 Țipala, Ialoveni:** Între orele 07:00-07:35 doar unul din calculatoare avea acces la SIAS Alegeri. Alegătorii care au venit să voteze inițial au fost înscriși pe o foaie A4, iar după ce a apărut conexiunea internet au fost introduși în sistem.

▪ **SV 21/43 Bălțați, Ialoveni:** Sistare temporară de aproximativ o oră, introducerea datelor manual.

2.6 Deficiențe în liste electorale – în 1 SV.

▪ **SV 9 Tvardița, Taraclia:** În listele electorale de bază deja pe parcursul a mai multor scrutine la unii alegători nu sunt incluse adresele, respectiv când alegătorul vine să voteze membrii BESV completează manual informația cu privire la viza de reședință. Din declarația Președintelui BESV aceeași situație sa întâmplat și la scrutinul anterior cu toate că reprezentării BESV au atenționat CEC-ul

2.7 Nerespectarea principiului votării secrete – 3 cazuri în 2 SV:

▪ **SV 34 Pervomaisc, Căușeni:** este cazul a 2 alegători, soț și soție care au venit la vot. Soția a aplicat ștampila votat pentru ambii și a introdus buletinele de vot în

urnă. Membrii BESV nu au reacționat.

▪ **SV 17 Hirova, Călărași:**

a. 2 persoane mama și fiica, au intrat împreună în cabina de vot. Mama a votat la indicația fiicei. Mama nu avea careva dezabilități care să nu-i permită singură să-și exercite dreptul la vot. Membrii BESV nu au reacționat.

b. 2 persoane soț și soție, au intrat împreună în cabina de vot. Soțul a aplicat ștampila votat pe ambele și a introdus ambele buletine în urnă. Membrii BESV nu au reacționat.

III. Prestația concurenților electorali, per partide

Circumscripția electorală	Participare vot	PDM	PSRM	PCRM	PPDA	PAS	PN	PL	CI
Tîpala, Ialoveni	50,32%	60,58%	3,30%	3,65%	–	32,46%	–	–	–
Racovăț, Soroca	40,71%	60,67%	12,91%	11,19%	7,92%	–	7,31%	–	–
Ulm, Ialoveni	39,27%	91,83%	8,17%	–	–	–	–	–	–
Pervomaisc, Căușeni	51,87%	12,42%	52,35%	35,23%	–	–	–	–	–
Mereni, Anenii Noi	31,44%	24,25%	3,58%	2,07%	2,39%	–	0,82%	55,28%	11,62%
Hirova, Călărași	49,28%	33,94%	38,69%	–	–	–	–	27,37%	–
Tvardița, Taraclia	54,24%	–	–	–	–	–	31,18%	–	68,82%

Misiunea de observare Promo-LEX cuprinde 4 observatori pe termen lung, un coordonator național, care monitorizează procesul electoral în circumscripțiile constituite pentru alegerile locale noi din 14 mai 2017. În ziua alegerilor, Promo-LEX a delegat câte un observator pe termen scurt în fiecare din cele 14 secții de votare organizate. MO Promo-LEX realizează Numărarea în Paralel a Voturilor în toate secțiile de votare. Observatorii implicați în procesul de monitorizare au semnat Codul de conduită al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu

buna-credință și în mod non-partizan. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de o echipă centrală a MO Promo-LEX.

Activitatea MO Promo-LEX și Campania "Ieși la Vot", în contextul alegerilor locale noi din 14 mai 2017, sunt susținute financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în rapoartele publice Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

RAPORT nr.1 – Misiunea de observare a alegerilor locale noi din 14 mai 2017

Promo-LEX constată o situație precară în respectarea programului de lucru a funcționarilor electorali, nedeclararea tuturor fondurilor de campanie și lacune în listele electorale

În perioada 14 aprilie – 11 mai 2017, Promo-LEX desfășoară Misiunea de Observare a alegerilor locale

noi din 14 mai 2017. Aceasta acoperă cele 7 localități unde sunt organizate alegeri ale primarilor: satul Mereni (r. Anenii Noi), satul Hirova (r. Călărași), comuna Pervomaisc (r. Căușeni), comuna Țipala și satul Ulmu (r. Ialoveni), satul Racovăț (r. Soroca), orașul Tvardița (r. Taraclia). Astăzi, 12 mai, a fost făcut public [Raportul Nr. 1 al Misiunii de Observare a alegerilor locale noi din 14 mai 2017](#).

CECE I au înregistrat **26** concurenți electorali, dintre care, 2 sunt candidați independenți, iar 24 sunt desemnați de 7 formațiuni politice: PSRM – 6, PDM – 6, PCRM – 4, PN – 3, PL – 2, PPPDA – 2 și PAS – 1.

Echipa de observatori a constatat la capitolul organizarea alegerilor, **o situație mai precară în ceea ce privește respectarea de către membrii CECE I și BESV a programului de lucru.** În cazul CECE I, din totalul de 21 de vizite, în 7 cazuri (33.3 %) observatorii Promo-LEX au constatat că consiliile nu funcționau în perioada orelor de audiență. În cazul BESV, din totalul de 28 de vizite, în 13 cazuri (46.4%) observatorii Promo-LEX au constatat că birourile erau închise în perioada orelor de audiență. Misiunea de observare atestă în continuare **existența unor lacune în conținutul listelor electorale.**

Observatorii MO Promo-LEX au constatat **cel puțin 2 cazuri de utilizare a resurselor administrative de către candidați în perioada monitorizată.** Într-un caz este vorba despre candidatul desemnat de PSRM în satul Pervomaisc (r. Căușeni), în altul de candidatul independent la funcția de primar în or. Tvardița (r. Taraclia). Resursele administrative au fost utilizate prin: atragerea angajaților instituțiilor publice în timpul programului de lucru în activități de agitație electorală, precum și implicarea reprezentanților autorităților publice de nivel ierarhic superior, în timpul orelor de muncă, în activități de promovare.

Potrivit informațiilor furnizate de observatorii Promo-LEX, în perioada monitorizată, au fost înregistrate cel puțin **3 cazuri care pot fi calificate drept oferire de bunuri și servicii în campanii electorale.** Este vorba despre candidații: PSRM – 1 caz; PDM – 1; PCRM – 1.

Estimările MO Promo-LEX pentru perioada 14 aprilie – 05 mai 2017, **relevă că cel puțin 6 concurenți electorali (PSRM, PCRM,**

PDM, PL, PPPDA, CI Tuni Corneliu) au utilizat fonduri de campanie pe care nu le-au declarat în totalitate. Cuantumul total al cheltuielilor neraportate se ridică la cel puțin 24 859 lei.

Totodată, în perioada 6-9 mai, Promo-LEX a desfășurat campania "IEȘI la VOT" în cele 7 localități, cu scopul de a mobiliza apolitic cetățenii cu drept de vot și de a promova votul informat și conștient. De asemenea, în 2 localități au fost organizate dezbateri publice electorale cu participarea candidaților și a alegătorilor.

Varianta electronică a Raportului este disponibilă [aici](#).

Misiunea de observare Promo-LEX cuprinde 4 observatori pe termen lung și un coordonator național, care vor monitoriza procesul electoral în cele 7 circumscripțiile electorale. În ziua alegerilor, Promo-LEX va delega câte un observator pe termen scurt în fiecare secție de votare. Observatorii implicați în procesul de monitorizare semnează Codul de conduită al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu buna-credință și în mod non-partizan. Pentru moment, activitatea Misiunii de observare a alegerilor locale noi și Campania "Ieși la vot" sunt susținute financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în rapoartele publice Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Concluzia raportului final

Promo-LEX de monitorizare a scrutinului prezidențial: Alegerile au fost competitive, parțial libere și organizate satisfăcător

Promo-LEX a discutat, în cadrul mesei rotunde "Radiografia și evaluarea alegerilor directe ale Președintelui Republicii

i Moldova din 30 octombrie 2016. Concluzii post-electorale", principalele constatări ale [Raportului Final al Misiunii de Observare a Alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016](#). Evenimentul a adunat principalii actori implicați în scrutinul prezidențial din toamna 2016.

În deschiderea evenimentului, **Ion Manole, directorul executiv Promo-LEX**, a declarat că, prin intermediul acest exercițiu dorim să înțelegem ce a fost bine în campania electorală, ce a fost rău, care este rolul partidelor, care este rolul societății civile, care sunt aspectele pozitive, ce ar trebui

să întreprindem pentru a avea un grad mai ridicat de informare și conștientizare, pentru a avea, în final, un vot conștient din partea cetățenilor. De asemenea, Ion Manole a comunicat că, în perioada dintre alegeri, prin intermediul oficiilor regionale Promo-LEX, vor fi implicați actorii locali și din diverse regiuni în discuțiile și în activitățile pe care le desfășoară societatea civilă, pentru a fi activi nu doar în perioada campaniei electorale.

Președinta CEC, Alina Russu, prezentă la dezbateri, a punctat importanța rolului societății civile în monitorizarea actorilor electorali, spunând că, societatea civilă este unul din actorii cheie care influențează conținutul dezbaterilor publice despre politica internă cât și politica externă într-un stat, și, aici CEC nu este o excepție. De asemenea, monitorizarea alegerilor are drept scop de a crește integritatea și încrederea publicului în procesul electoral. Aceasta a amintit că, societatea civilă influențează activitatea curentă a CEC-ului, și, sigur că, influențează și deciziile care sunt luate, iar deficiențele legislației electorale și legislației conexe, cât și deficiențe în procedurile electorale constatate în raportul final al Misiunii de Observare Promo-LEX vor fi analizate minuțios.

Jurnalistul Vasile Botnaru a declarat că, este extrem de valoros să ne dăm seama tocmai în momentul acesta, după ce s-a ales prin vot direct președintele, ce am făcut, pentru că, un asemenea moment este important și instructiv pentru societate. Vasile Botnaru a spus că, dacă am face o paralelă cu vaccinarea, care este o intervenție deliberată cu o doză care mobilizează organismul, și dacă ne uităm ce se întâmplă acum între președinție, legislativ și executiv, acum este faza exactă, atunci când organismului slab i s-a introdus un vaccin de „scarlatină”, și noi căutăm anticorpii. În concluzie, acesta a menționat că, dacă organismul va ști să depășească această fază, probabil vom putea spune că suntem pe calea cea dreaptă a democrației.

Într-o constatare generală inițială, **Igor Bucataru, șeful echipei de analiză al Misiunii de Observare Promo-LEX**, a apreciat că, am avut de afacere cu alegeri generale competitive, pentru că au existat 12 candidați înregistrați, ce au reprezentat întregul spectru de opțiuni politice existent în Republica Moldova. Totodată, Igor Bucătaru a comunicat că, în opinia Promo-LEX, alegerile au fost parțial libere, cu referire la două momente – parțial libere în sensul exprimării votului și de formare a opiniei privind mersul alegerilor. Șeful echipei de analiză Promo-LEX menționează că, restricționarea libertății alegătorilor de peste hotare de a-și exprima votul, precum și de limitarea alegătorilor de a-și forma o opinie, prin acțiunile de PR-negru și manipulare a opiniei publice din campania electorală, prin practici de corupere a alegătorilor și utilizare a resurselor administrative au fost cele câteva momente care au trunchiat conceptul de libertate a alegerilor.

Rezultatele monitorizării financiare a concurenților electorali în cadrul campaniei electorale au fost prezentate de **Cornelia Călin, analistă financiară Promo-LEX**. Aceasta a vorbit despre practica ultimelor campanii electorale, care ne-au demonstrat că lipsa unor prevederi legale și mecanisme riguroase în reglementarea finanțării campaniilor electorale pot duce la unele procese viciate ale scrutinelor. Cornelia Călin a punctat și despre faptul că, utilizarea netransparentă a resurselor în campaniile electorale continuă să genereze inegalitate, inechitate, corupție electorală, abuz de resurse administrative, cât și evaziune fiscală. Pe de altă parte, analista apreciază că, prin monitorizarea utilizării finanțelor în campaniile electorale din ultimii ani, s-a reușit atragerea atenției principalilor actori, fie concurenți electorali, fie partide politice, fie Comisia Electorală Centrală, la necesitatea reglementării cadrului legal și îmbunătățirea acestuia.

Recomandările Raportului Final al Misiunii de Observare au

fost prezentate de Pavel Postica, șeful Misiunii de Observare Promo-LEX. Acestea pot fi lecturate în raportul publicat pe site-ul Promo-LEX.

Varianta electronică a Raportului în limbile română, engleză și rusă poate fi accesată [aici](#).

Misiunea de Observare a Alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016 este finanțată de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Ambasada Marii Britanii la Chișinău, National Endowment for Democracy și Consiliul Europei. Opiniile exprimate în rapoartele publice ale Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Pentru mai multe detalii, contactați: Tatiana Pașcovschi, Ofițer de comunicare al Misiunii de Observare a Alegerilor Promo-LEX: GSM 060804022, e-mail: presa@promolex.md

RAPORT FINAL Misiunea de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016

Promo - LEX a prezentat concluziile observatorilor la capitolul finanțării

campaniei electorale pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova 2016 și o analiză comparată a potențialului cadrului legal de a combate corupția politică în țările Parteneriatului Estic

Asociația
Promo-LEX
a
desfășura
t luni,
28
noiembrie
2016,
atelierul
de lucru
cu
tematica
[finanțări
i](#)
[partidelo](#)

[r politice și a campaniilor electorale în țările
Parteneriatului Estic](#) și, în particular, practica finanțării
concurențelor electorali în campania pentru alegerea
Președintelui Republicii Moldova. [Raportul](#) prezentat în cadrul
atelierului scoate în evidență că, **11 concurenți electorali**,
potrivit constatărilor MOA Promo-LEX, au omis reflectarea

exhaustivă a cheltuielilor efectuate pe parcursul campaniei electorale. Studiul acoperă perioada electorală cuprinsă între 25 august 2016 – 13 noiembrie 2016.

Analiza efectuată de Misiunea Promo-LEX a veniturilor grupurilor de inițiativă și a concurenților electorali în perioada electorală arată că, **veniturile acumulate în conturile cu mențiunile „Destinat Grupului de Inițiativă” au constituit – 1 160 427 lei și “Fond Electoral” – 59 426 475 lei.** Cea mai mare parte a contribuțiilor acumulate de grupurile de inițiativă a fost din partea persoanelor juridice – 46,58%, persoanele fizice au contribuit în mărime de 41,49%, iar 4,66% le-au constituit donațiile materiale. Pe de altă parte, concurenții electorali au înregistrat cele mai mari contribuții din partea persoanelor fizice – 2895 cetățeni, care au virat 52 408 936 lei în fondurile de campanie, cele 10 persoane juridice donatoare clasându-se pe a doua poziție – cu 7 008 200 lei și donații materiale – în valoare de 837 765 lei. **Veniturile totale declarate ale concurenților electorali au fost de 59 426 475 lei.**

În același timp, **Promo-LEX a estimat că, cel puțin 7 627 223 lei nu au fost reflectați în rapoartele financiare ale 11 concurenți electorali.** În baza constatărilor, majoritatea cheltuielilor nedeclarate se referă la retribuirea muncii personalului de campanie, dar și la recompensele voluntarilor/observatorilor, la publicitatea stradală sau mobilă, la publicitatea promoțională și, nu în ultimă instanță, la costurile de întreținere a sediilor de campanie. Conform estimărilor observatorilor, dintre concurenții electorali care n-au reflectat cei mai mulți bani în rapoartele financiare s-au remarcat Igor Dodon, Marian Lupu și Dumitru Ciubașenco. Estimările cheltuielilor acestor actori electorali ating mai mult de un milion de lei fiecare. În același timp, Misiunea de observare a estimat un quantum de cheltuieli de cel puțin 2 239 310 lei, efectuate de 5 partide politice pentru activități cu tentă electorală, care urmează

să fie reflectate în rapoartele financiare semestriale ale acestora (semestrul II, 2016).

Ponderea cea mai mare de completare a plafoanelor maxime stabilite de CEC a fost de 82,77%, din partea grupului de inițiativă în susținerea lui Dumitru Ciubașenco (PPPN) și de 36,86% din partea CE Marian Lupu (PDM), care ulterior s-a retras din cursa electorală. **Grupurile de inițiativă în susținerea lui Mihai Ghimpu/PL, C.I. Tudor Tarlev, C.I. Maia Laguta, Vitalia Pavlicenco/PNL, Ana Guțu, C.I. Geta Savițcaia, C.I. Ion Dron) și 1 CE (C.I. Maia Laguta) au declarat că nu au efectuat cheltuieli în perioadele vizate.**

Observatorii menționează că, **94% din cheltuielile de campanie declarate, au fost destinate publicității** (inclusiv materiale promoționale), 2% au fost pentru evenimente publice, 2% – pentru transport, 1% – pentru voluntari/observatori. Alte cheltuieli au fost de 1%. Nici un concurent electoral nu a declarat cheltuieli de retribuire a muncii, de sondare a opiniei publice. Doar trei concurenți electorali au raportat cheltuieli pentru recompensele voluntarilor, cheltuieli de consultanță și cheltuieli suplimentare de întreținere (inclusiv telecomunicații). Similar concurenților electorali, atenția sporită a grupurilor de inițiativă a fost direcționată către publicitate (inclusiv materiale promoționale), raportând cheltuieli de – 75%, 17% au fost pentru transport, 4% – cheltuieli suplimentare de întreținere și 4% – alte cheltuieli.

De asemenea, Misiunea Promo-LEX sesizează o activitate mai puțin activă a autorității electorale în campania electorală pentru alegerea Președintelui 2016 în condițiile în care, în calitate sa de organ independent de supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. **Legislația în vigoare prevede sancțiuni graduale pentru încălcarea legislației cu privire la finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.** Totodată, CEC are în atribuții capacitatea de a sesiza organele competente

privind încălcările ce sunt pasibile de răspundere contravențională, penală sau privind încălcarea legislației fiscale. La acest capitol, **Promo-LEX nu a observat astfel de cazuri de aplicare a sancțiunilor/sesizare a organelor de resort întru aplicarea acestora.**

În concluzie, **Misiunea Promo-LEX a remarcat mai multe nereguli în privința raportării financiare atât a grupurilor de inițiativă, cât și a concurenților, care nu au fost luate în vizor de subiecții electorali, fie în vederea aplicării sancțiunilor corespunzătoare, fie pentru a fi depuse contestații.** Analiza comparativă a finanțelor de campanie se bazează pe rapoartele financiare ale grupurilor de inițiativă și ale concurenților electorali prezentate la CEC, conectate cu constatările observatorilor.

Analiza comparativă a potențialului cadrului legal de a combate corupția politică în țările din Parteneriatului Estic este axată pe 4 piloni de comparație. Aceștia se referă la: organul de reglementare a finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale, veniturile și cheltuielile pentru finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, cerințele pentru raportarea finanțelor partidelor politice și a campaniilor electorale și sancțiunile pentru încălcări în domeniul finanțării partidelor și a campaniilor electorale. **Constatările indică asupra experienței pozitive a Georgiei în domeniul electoral, care este un exemplu pentru celelalte țări din regiune, și scoate în evidență necesitatea Republicii Moldova de a avansa la capitolul transparenței finanțării campaniilor electorale. Detalii [aici](#).**

Studiul Finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale în țările Parteneriatului Estic în limba engleză găsiți [aici](#).

Constatările și recomandările Misiunii de Observare Promo-LEX pot fi citite [aici](#).

Atelierul de lucru "Finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale în țările Parteneriatului Estic. Practica finanțării campaniei electorale pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova" este realizat în cadrul proiectelor „Consolidarea eforturilor organizațiilor societății civile în combaterea corupției politice în Țările Parteneriatului Estic” și „Monitorizarea civică a finanțelor politice și suport pentru aplicarea uniformă a cadrului juridic în Moldova”, cu suportul financiar al Forumului Societății Civile din Țările Parteneriatul Estic, Ministerul de Externe al Republicii Cehe, Uniunea Europeană, National Endowment for Democracy și Ambasada Marii Britanii la Chișinău. Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul activității aparțin Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția organizațiilor partenere sau donatoare.

Pentru mai multe detalii, contactați: Tatiana Pașcovschi, Ofițer de comunicare al Promo-LEX: GSM 060804022, e-mail: presa@promolex.md

**Finanțarea campaniei
electorale pentru alegerea
Președintelui Republicii
Moldova 2016**

Finanțarea campaniei electorale pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova 2016

Perioada de monitorizare: 25 august - 13 noiembrie 2016
Publicat la 28 noiembrie 2016

Chișinău 2016

Financing of the Electoral Campaign for Presidential Elections in the Republic of Moldova 2016

Monitored period: 25 August - 13 November 2016
Published: 28 November 2016

Chișinău 2016